

DAVLAT SIYOSATI

ICHKI ISHLAR ORGANLARI KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH YO'LIDA

Aziz IKRAMOV*

* O'zbekiston Respublikasi
Ichki ishlar
vazirining o'rinbosari,
general-mayor

Annotatsiya: Maqolada korrupsiyaga qarshi kurashishda Ichki ishlar organlarining ustuvor vazifalari qisqacha yoritilib, tizimda yo'lga qo'yilgan kadrlar tayyorlash milliy dasturlari va ushbu sohada amalga oshirilgan ishlarning kompleks tahlili ko'rsatib o'tilgan.

Yuborilgan: 2022-yil 31-may

Qabul qilingan: 2022-yil 11-iyun

Nashr qilingan sana: 2022-yil 25-iyul

Copyright © 2022 O'zbekiston Respublikasi
Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi. Bu asar
Creative Commons «Attribution» («Atributatsiya») 4.0
shartlari asosida tarqatilgan.

IQTIBOS KELTIRISH TARTIBI:

Ikramov, A. 2022. Ichki ishlar organlari korrupsiyaga qarshi kurashish yo'lida. Uzbekistan Anti-Corruption Digest. 2, 2 (iyul 2022), 9–11.

DOI: <https://doi.org/10.47689/uacd-2181-3345-vol2-iss2-pp6-9>

2017-yil 3-yanvarda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning siyosiy irodasi bois, O'zbekiston Respublikasining «Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida»gi Qonunini qabul qilindi. Ushbu hujjat mazkur illatga qarshi kurashish davlat idoralari, xususan ichki ishlar organlari faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanishini belgilab berdi.

IIV tizimida ana shu mas'uliyatli vazifalarni bajarishga qodir kadrlar tayyorlash masalasiga alohida e'tibor qaratildi. 2018/2019-o'quv yilidan boshlab vazirlik Akademiyasining kunduzgi va sirtqi ta'lim kursanti hamda tinglovchilari uchun "Ichki ishlar organlarida korrupsiyaning oldini olish va xodimlarda korrupsiyaga qarshi xulq-atvorni shakllantirish" fani o'qitilmoqda. 2021/2022-o'quv yilidan esa IIV Akademiyasi Magistraturasining tashkiliy-taktik boshqaruv yo'nalishi tinglovchilariga "Korrupsiyaga qarshi kurashishni tashkil etish", tashkiliy-strategik boshqaruv yo'nalishlari bo'yicha tahsil olayotgan tinglovchilar uchun "Korrupsiyaga qarshi kurashish va komplayens nazorati", Malaka oshirish institutida "Korrupsiya ma'naviyatga taxdid" o'quv fanlarini o'qitish yo'lga qo'yilgan.

2020-yilning 11-fevral kuni davlatimiz rahbari huzurida korrupsiyaga qarshi kurashishning yangi tizimini joriy etishga bag'ishlangan yig'ilish o'tkazilgan edi. Mazkur yig'ilish talablaridan kelib chiqib, xodimlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish maqsadida tizimli ishlar olib borildi. Jumladan, IIV nashrlarida "Biz korrupsiyaga qarshimiz", "Halollikni shior qilgan xodimlar", "Pora yuzni qiladi qora" kabi ruknlar ostida ushbu mavzuda maqolalar berib borilmoqda.

Xodimlarda korrupsiyaga qarshi immunitet hosil qilishda ularning ma'naviyatini boyitish muhim omil sanaladi. Buni nazarda tutib O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 2-apreldagi qarori bilan "Ichki ishlar organlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etish konsepsiyasi" tasdiqlandi. Hozirda hayotga tatbiq etilayotgan mazkur Konsepsiya xodimlarining burchiga sodiq, korrupsiyaga qarshi murosasiz kurasha oladigan, iymon-e'tiqodi va irodasi mustahkam, fidoyi va yuksak ma'naviyatli kadrlar bo'lib yetishishiga xizmat qiladi.

Uning mazmun-mundarijasini, o'zak mag'zini "Vatanga va xalqqa sadoqat bilan xizmat qilish – oliy burchimiz!" degan konseptual g'oya tashkil etadi. Zero, vatanparvar, xalqqa sadoqat bilan xizmat qiladigan xodim hech qachon tamagirlik, poraxo'rlik qilmaydi. Har bir xodimda "Korrupsiya – mening karyeram va oilamga, mening kelajagimga qarshi!" tamoyiliga asoslangan tushunchani shakllantirish borasida tegishli amaliy, tashkiliy tadbirlar amalga oshirilmoqda. 2021-yil yakuniga qadar 17 mingdan ortiq xodimning kasbiy malakasi oshirildi. Ikki mingdan ziyod profilaktika inspektori sayyor o'quv kurslarida tahsil oldi. Tizimning barcha sohaviy xizmatlarida va ta'lim muassasalarida xodimlarning korrupsiyaga qarshi toqatsiz munosabatini shakllantirishga doir o'quv mashg'ulotlari, "Yangi O'zbekistonni korrupsiyadan xoli mamlakatga aylantirishda – birlashaylik!" mavzusida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar o'tkazib kelinmoqda. Korrupsiyaning ayanchli oqibatlariga bag'ishlangan "Armon", "So'nggi pushaymon – o'zingga dushman" filmlari namoyish etildi. Har bir xodimning xatti-harakatiga alohida baho berishga hamda uning xulq-atvoridan kelib chiqib, aniq tarbiyaviy tadbirlarni o'tkazishga qaratilgan "xodimbay" tizimi joriy qilindi. Ichki ishlar organlarida korrupsiyaga qarshi kurashishda alohida e'tibor unga sabab bo'layotgan shart-sharoit va omillarni kamaytirishga qaratilmotda. Shuni inobatga olib, inson omili ta'sirini kamaytirish, sohaga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini

keng joriy etish choralari ko'rilmoqda. Bundan tashqari, ichki ishlar organlari tomonidan aholiga ko'rsatilayotgan davlat xizmatlari bosqichma-bosqich Davlat xizmatlarini ko'rsatish markazlariga o'tkazilmoqda.

Avtotransport vositalari uchun davlat raqam belgilarini rasmiylashtirishda auksion savdosi tartibi yo'lga qo'yildi. Shuningdek, fuqarolar bilan ko'plab muloqotda bo'layotgan yo'l-patrol va patrol-post xizmatlarining barcha xodimlari bodikameralar bilan ta'minlanib, noxush holatlarning oldini olishda samarali foydalanib kelinmoqda.

Avtotransport vositasini boshqarish huquqini beruvchi milliy haydovchilik guvohnomasini olish uchun imtihon qabul qilishga doir talablar kuchaytirildi. Jumladan, nazariy imtihon olish xonalari masofadan kuzatuvini onlayn rejimida olib borish, imtihon jarayonini uzluksiz yozib borish imkoniyatiga ega bo'lgan videokuzatuv va zaruriy texnik vositalar bilan jihozlandi. O'rnatilgan videokuzatuv tizimi xodimlarning imtihonlarga va davlat raqam belgilarini berishga aralashuvi holatlariga chek qo'yib, korrupsiyaviy harakatlarning oldini olishga hamda jarayonlarning shaffofligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Ichki ishlar organlari xizmatiga qabul qilishda nomzodlarni sarson qilish holatlariga barham berishni nazarda tutuvchi soddalashgan tartib o'rnatildi. Ilgari 6-7 oy davomida nomzodning hujjatlari ko'rib chiqilar edi. Endi yangi tartibga ko'ra, tanlovlar jarayonini 30-40 kun ichida o'tkazilmoqda. Ushbu jarayonda shaffoflikni ta'minlash maqsadida tajriba tariqasida Toshkent shahar IIBB qoshida "Ichki ishlar organlari xizmatiga qabul qilish markazi" tashkil etildi. Tanlovda jamoatchilik tashkilotlari vakillari ishtirok etib, mazkur jarayon nomzodlarning ota-onalariga videokuzatuv moslamalari orqali to'g'ridan-to'g'ri namoyish qilib borilmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurashish yuzasidan bir necha turdagi targ'ibot materiallari tayyorlandi. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunning mazmun-mohiyati aks etgan

slayd, “Korrupsiya – taraqqiyot kushandasi”, “Nafsingga qul bo’lma!”, “Jinoyatga jazo muqarrar” nomli plakatlar, shuningdek “Korrupsiya – jirkanch illat, uning quliga aylanma!”, “Biz ichki ishlar organlari xodimlari korrupsiyaga qarshimiz!” nomli bukletlar shular jumlasidandir. IIV sohaviy xizmatlar xodimlarining korrupsiyaga qarshi mustahkam immunitet shakllantirish maqsadida Ma’naviyat va ma’rifat darslarida ushbu mavzuga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Shuningdek, IIVning akademik litseylari o’quvchilari o’rtasida “Biz korrupsiyaga qarshimiz!” mavzusida insholar tanlovi, “Korrupsiya – kelajakka taxdid” plakatlar tanlovi, “Korrupsiya – halokatli yo’l” bukletlar tanlovi hamda “Korrupsiya – jamiyatni yemiradi” mavzusida referatlar tanlovi o’tkazish yo’lga qo’yildi.

Yana bir yangilik. Fuqarolar tomonidan ichki ishlar organlari xodimlariga pora taklif qilinganligi yuzasidan rahbariyatga bildirgi orqali murojaat qilish mexanizmi jadallashtirildi. Bunday holatlar yuzasidan shaxsiy xavfsizlik bo’linmalari tomonidan tezkor tadbirlar o’tkazilib kelinmoqda. Xususan, 2017-yilda 1 ta, 2018-yilda 52 ta, 2019-yilda 56 ta, 2020-yilda 130 ta, 2021-yilda 203 ta ana shunday holatlar aniqlanib, xodimlarga pora berishga uringan fuqarolar javobgarlikka tortildi. Bu haqda xabar bergan xodimlar esa IIV rahbariyati tomonidan munosib rag’batlantirildi.

Korrupsiyani oldini olish hamda unga qarshi kurashishda xodimlarni ijtimoiy himoya qilish va ularni qo’llab-quvvatlash masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Tan olib aytish kerak, ilgari xodimlarning ijtimoiy himoyasi bo’yicha tizimda ko’plab kamchiliklar mavjud edi. Bu o’z navbatida, xodimlarning kayfiyatiga salbiy ta’sir qilib, yoshlarning ichki ishlar organlari sohasiga bo’lgan qiziqishi so’nishiga sabab bo’layotgandi.

Shuni katta mamnuniyat bilan aytish zarurki, endilikda mazkur yo’nalishda tub burilishlar yuz bermoqda. 2021-yil davomida ijarada yashab kelayotgan 2 688 nafar xodimga ijara pullari to’lab berildi, 466 nafar xodimga foizsiz qarz ajratildi. Shu bilan birga,

Ichki ishlar organlarining jami 816 nafar xodim va harbiy xizmatchilariga xonadonlar ajratildi (147 nafar xodimga imtiyozli (arzon) narxlarda hamda 669 nafar harbiy xizmatchiga ipoteka krediti asosida dastlabki badal pullari to’lab berildi).

2022-yilning 4 oyi davomida esa ijarada yashab kelayotgan 856 nafar xodimga ijara pullari to’lab berildi, 112 nafar xodimga foizsiz qarz berish uchun qaror qabul qilindi. Bundan tashqari, uy-joy sotib olish uchun 270 nafar xodimga imtiyozli (arzon narxda) xonadonlar ajratildi. Xizmat vaqtida tan jarohati olgan 144 nafar xodimga 819 mln so’m, shuningdek, 13 nafar vafot etgan xodimning oila a’zolariga 3 mlrd 725 mln so’mdan ortiq tovon pullari ajratildi. Shu yilning o’tgan davri davomida belgilangan kvotadan tashkari o’qishga kirishlari uchun xodimlarning jami 1319 nafar farzandlariga tavsiyanoma va 537 nafariga taqdimnomalar berildi.

Shunday qilib, o’tgan qisqa vaqt mobaynida ichki ishlar organlarida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirildi. Faqat aybdorlarni huquqiy javobgarlikka tortish bilan cheklanib qolinmasdan, tizimli preventiv choralar ko’rish yuzasidan muhim natijalarga erishildi.

Shu bilan birga, Yangi O’zbekistonning Taraqqiyot strategiyasiga asosan korrupsiyaga moyil soha va tarmoqlarni aniqlash, korrupsiyaviy omillarni bartaraf etish tizimining samaradorligini oshirish, jamiyatda ushbu illatga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirishda faol ishtirok etish bundan buyon ham ichki ishlar organlarining asosiy vazifasi bo’lib qolaveradi. Kelgusida korrupsiyaga qarshi samarali kurashish uchun, avvalambor, xodimlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yanada oshirish, korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatda bo’lishni kuchaytirish lozim.

Korrupsiyaning xavf-xatarlarini chuqur tahlil qilish asosida xodimlarni ushbu illat va uning oqibatlaridan xabardor qilish maqsadida huquqiy targ’ibot ishlarini jadallashtirish kerak.

Shuningdek, xizmat vazifalari yuzasidan bevosita fuqarolar bilan muloqotda bo'ladigan, korrupsiya xavfiga uchrash ehtimoli yuqori bo'lgan sohaviy xizmatlarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng qo'llagan holda inson omilini kamaytirishni izchil davom ettirish darkor.

Soha xodimlariga pora taklif qilgan va boshqa noqonuniy maqsadlarni ko'zlagan shaxslarga nisbatan kurashish borasida olib borilayotgan ishlarni yanada kuchaytirish talab etiladi. Ayni paytda, xodimlarni ijtimoiy

qo'llab-quvvatlash va moddiy rag'batlantirish masalalari doimiy diqqat-e'tiborda bo'lishi taqozo etiladi.

Korrupsiyaning har qanday ko'rinishiga qarshi kurashishda barcha bo'g'indagi rahbarlarning mas'uliyati va javobgarligini oshirish ham muhim hisoblanadi. Davlat hokimiyati institutlariga ishonch va korrupsiyaga qarshi choralarning ta'siri darajasini baholash maqsadida muntazam ravishda jamoatchilik fikrini o'rganish zarur.